

13) Kommunitetet. I Anledning af Udgiftskonto 10. henstiller Udvalgets Flertal til Ministeriets Overveielse, om der ikke maatte være Grund til paa næste Finantsloov at søge denne Sum lidt forøget. Af Beløbet 6,000 Kr. anvendes de 4,000 Kr. til Reiseunderstøttelser. Denne Sum, som i mange Aar ikke er bleven forhøjet, synes at være temmelig ringe, naar Hønsyn tages til, at Reiser i Udlandet ere blevene betydelig kostbarere i de sidste Aar, medens dog Reisers Betydning som Uddannelsesmiddel bestandig bliver større og større.

14) Sorø Akademi. Som allerede under Nr. 8. bemærket, kan Udvalget slutte sig til Ønsket om, at det gjøres til Gjenstand for moden Overveielse og senere Afgjørelse ved Lov, hvorledes de separate Fonds skulle stilles i Forhold til hverandre og i Forhold til Statskassen, for at deres Midler paa den fuldbigtede og bedste Maade kunne komme de aandelige. Formaal til gode, til hvis Fremme disse Fonds af vore Forsædere ere henlagte og dannede. Denne Bemærkning gjælder i fortrinlig Grad om Sorø Akademi, hvis rige Midler ville være istand til at udrette overmaade meget Gødt i de nævnte Formaalets Tjeneste, naar de anvendes paa en hensigtsmæssig Maade. Disse Betragtninger lede til en nærmere Overveielse af Akademiets Udgiftskonto 18., der under a. bevilger Tilskud til Folkehøjskoler 28,000 Kr. og under b. til fattige Elever ved Folkehøjskoler 66,000 Kr. Tilskud af denne Bestaffenhed paalagdes første Gang Akademiets ved Finantsloven 1851—52, idet der som Tilskud til Bondehøjskoler opførtes 2,000 Rd.; efterhaanden ere ogsaa andre Beløb henførte under Kontoen, saaledes, som alt berørt, til Elever ved Bondehøjskoler, til Seminaristers, Skolelæreres og Folkehøjskolelæreres videre Uddannelse samt til Folkehøjskolelærere og Læreres Forfyrning med Læremidler 24,000 Kr., til Lærereviders videre Uddannelse 4,000 Kr. og til Fagkoler for Kvinder 1,000 Kr., saa at Kontoen er voxen op til den anseelige Sum af 123,000 Kr.

Med Folkethingets Behandling af Finantsloven er en af disse Underkonti undergaaet en meget væsentlig Forandring. I tidligere Finantslove saavel som i Ministeriets Forslag til Finantslov for det her foreliggende Finantsaar hed det nemlig saaledes: „Til begavede og fattige Elever ved Folkehøjskoler . . . 22,000 Kr.“, men i det Landstinget oversendte Forslag lyder Underkontoen saaledes: „Til fattige Elever ved Folkehøjskoler . . . 66,000 Kr.“. Hvad angaar den Forandring, at Ordet „begavede“ er udeladt, skal Udvalget ikke opholde sig videre derved, skjøndt ingenlunde alle dets Medlemmer billige den og navnlig ikke kunne godkjende den for Forandringen anførte Grund, eftersom „Begavelse“ i mange andre Forhold fordres og vistnok ogsaa naturligvis maa fordres som Betingelse for offentlig Understøttelse til videre Uddannelse. Derimod kan Udvalgets Flertal ikke finde det rigtig for Tiden at foretage en saa betydelig Forhøjelse af Summen, nemlig fra 22,000 Kr. til 66,000 Kr.. Da de i Udfigt stillede Overveielser angaaende de separate Fonds Stilling selvfølgelig ogsaa skulle omfatte Sorø Akademi, bør der ikke foretages saa stor en Udvidelse i en vis Retning, der ligger ganske udenfor Stiftelsens egentlige Formaal; thi derved kan det let hænde, at de forestaaende Forhandlinger blive mindre frie end ønskeligt. Udvalgets Flertal kan derfor i ethvert Tilfælde ikke gaa videre end til en Forhøjelse til 44,000 Kr.

15) Det lærde Skolevæsen. Antallet af de lærde Skoler er efterhaanden blevet formindsket ved Nedlæggelsen af flere Skoler, senest Kolding og Slagelse Skoler, og de nedlagte Skolers Midler ere derefter inddragne i det almindelige Skolefond, hvorved det er bleven muligt at udvide de tilbageblevne Skoler, uden Frygt for derved at angribe det lærde Skolevæsenes Formue. Ved den nye Lov om Undervisningen i de lærde Skoler ere de to nederste Klasser inddragne, hvoraf der ogsaa med Tiden vil følge en Beparelse. Naar henses til, at den væsentligste Del af Indtægten bestaar i Sæd, er der saaledes Grund til at tro, at Skolevæsenets Budget i Fremtiden selv med mindre gode Sædpriser vil kunne holde Balance, naar der kun ikke paabyrdes Skolefondens Udgifter, som i sig selv ere dem uvedkommende. Men hertil maa formentlig de under Udgiftskonto 12 c., d., e., f., g. og h. anførte Bidrag til forskellige Realskoler henføres. Vel afstedkommer det ingen umiddelbar Fare for det lærde Skolevæsen, at de iaar optages paa dets Budget, da der paa Grund af de høje Sædpriser alligevel bliver et ret anseeligt Overskud, nemlig 18,700 Kr.; men med mindre gode Sædpriser vil Skolefondens ikke kunne bære disse Bidrag, og de bør derfor for Fremtidens Skyld fjernes fra de lærde Skolers Budget og istedet derfor opføres paa Sorø Akademiets under Udgiftskonto 15 eller 16. Hertil sigtende Vindringsforslag stilles af Udvalgets Flertal.

16) Det lærde Skolevæsen. Udvalgets Flertal kan ikke deltage i at udtale Ønsket om Nedlæggelsen af flere lærde Skoler. Efter hvad der foran er bemærket, kan Hensigtlingen herom ikke støttes paa økonomiske Hønsyn, der ved tidligere Nedlæggelser have været